

Kláster Nea Moni, Řecko

Kláster Nea Moni (řecky Νέα Μονή, doslova „Nový klášter“) je byzantský klášter na ostrově Chios v Egejském moři. Klášter byl v roce 1990 společně s kláštery [Dafnion](#) (u Athén) a [Hosios Lukas](#) (u Delf) zapsán na Seznam světového dědictví UNESCO.

[Zde videodokument o pěti řeckých byzantských chrámech.](#)

Z dějin kláštera

Byzantský klášter Nea Moni vystavěl v 11. století byzantský císař Konstantin IX. Monomachos (asi 1000 – 1055), jenž žil po určitou dobu ve vyhnanství na ostrově Lesbos. Podle legendy jej ve vyhnanství navštívili tři mniši, kteří přinesli zázračnou ikonu s obrazem Bohorodičky a předpověděli mu, že jeho vyhnanství je jen dočasné, a že se v budoucnu stane byzantským císařem. Konstantin slíbil, že pokud se tak stane, postaví klášter na místě, kde byla ikona nalezena. Jakmile se roku 1042 stal císařem, slib splnil. Klášteru poskytl značný majetek a příjmy, takže se stal nejvýznamnějším a nejbohatším klášterem v Egejském moři. Po dobytí Konstantinopole Turky v roce 1453 nebyl poškozen, protože se nacházel ve vlastnictví konstantinopolského patriarchátu.

Stavba klášterních budov trvala 12 let, císař však zemřel před jejím dokončením. Roku 1822 byl klášter vypleněn Turky, další poškození přineslo zemětřesení v roce 1881. Původně mužský klášter se stal ženským v polovině 20. století.

Mozaiky v klášteře Nea Moni

Kláster si získal slávu rozsáhlým souborem mozaik z období tzv. [makedonské renesance](#). Ty se nacházejí v hlavním chrámu (katholikonu) zasvěceném Nanebevzetí Bohorodičky. V klášteře lze navštívit ještě další dva menší chrámy (sv. Kříže a sv. Panteleimona), obydlí mnichů (kelie), trapezu – jídelnu mnichů a podzemní cisternu pro shromažďování dešťové vody. Klášter je obehnan hradbami a střežen obrannou věží.

Architektura hlavního chrámu (*katholikonu*) představuje oktagonální typ, který se dochoval pouze na ostrovech Chios a Kypr.

Mozaiky byly pořízeny přibližně v letech 1042 až 1056. Hlavní téma mozaikových obrazů představují základní události ze života Ježíše Krista, jenž zde vystupuje jako Spasitel (Pankrator), tedy jeho Křest, Sestoupení do pekel, Ukřižování atd. Zajímavé je rovněž ztvárnění Bohorodičky, archandělů Michaela a Gabriela, vybraných světců. Na zlatém pozadí vystupují postavy neobyčejně plasticky, kdy jednota dramatického výrazu sekunduje obvyklé byzantské jednoduchosti kresby.

Podle předního ruského kunsthistorika [V. N. Lazareva](#) nese mozaiková výzdoba několik zajímavých rysů:

„Protože se dekorativní systém jako celek vztahuje k čistě konstantinopolské tradici, lze předpokládat, že v Nea Moni spolupracovali místní mistrři s těmi z hlavního města – v Byzanci se jednalo o běžný jev, kdy pozvaní specialisté řídili práce a ostatní úkoly plnili tamější odborníci. Z hlediska evoluce byzantského stylu je důležité zmínit, že se v Nea Moni již objevují tolik typické rysy pro pozdější dobu: výrazně suché, asketické tváře východního typu, prodloužené proporce postav a členění oděvů s pomocí tenkých zlatých linek.“

Letecký pohled na zasněžený klášter:

Literatura:

Doula Mouriki, *The mosaics of Nea Moni on Chios*. Athens 1985.

Charalambos Bouras, *Nea Moni on Chios: history and architecture*. Athens, 1982

Sotiris Voyadjis, „The Katholikon of Nea Moni in Chios unveiled“, in: *Jahrbuch der österreichischen Byzantinistik* 59, 2009, s. 229–242.

Лазарев В. Н., „Мозаики Неа Мони на Хиосе и Хосиос Лукас в Фокиде“, in: *История византийской живописи*. Moskva, 1986.

Колпакова Г. С., *Искусство Византии. Ранний и средний периоды*. Moskva, 2010.

Α. Προχοπίου, „Η χρονολογία της Νέας Μονής“, in: *Νέες Μορφές* III (1962), Ιούνης.